

1

 TAUTUHINGA MŌ TE TAMAITI

2

 WHAKAHĀWEA KORE

3

 ARONGA PAI O TE TAMAITI

4

 WHAKAMANA I NGĀ MŌTIKA

5

 KA WHANAKE NGĀ TAMARIKI, KA KUHU MAI TE WHĀNAU

6

 ORA, ORANGA TONUTANGA, ME TE WHANAKETANGA

7

 INGOA ME TE IWI

8

 TUAKIRITANGA

9

 KIA KOTAHI TONU TE WHĀNAU

10

 WHAKAPĀ KI NGĀ MĀTUA PUTA NOA I NGĀ MOTU

11

 TE NOHO HAUMARU I NGĀ MAHI KĀHAKI

12

 WHAKAUTE MŌ TE TIROHANGA TAMARIKI

13

 TUKU NOA I NGĀ WHAKAARO

14

 MANA O TE WHAKAARO ME TE HĀHI

15

 WHAKATŪ, HONO RĀNEI, KI ĒTAHI RŌPŪ

16

 WHAKAMARU TŪMATAITI

17

 ĀHEINGA KI NGĀ PĀRONGO

18

 HAEPAPATANGA O NGĀ MĀTUA

19

 WHAKAMARU MAI I TE RIRIHĀU

20

 TAMARIKI WHĀNAU KORE

21

 TAMARIKI WHĀNGAI

22

 TAMARIKI KONENE

23

 TAMARIKI HAUĀ

24

 HAUORA, WAI, KAI, TAIAO

25

 AROTAKE O TE NOHOANGA A TE TAMAITI

26

 ĀWHINATANGA Ā-PĀPORI, Ā-MONI HOKI

27

 KAI, KĀKAHU, KĀINGA HAUMARU

28

 ĀHEINGA KI TE MĀTAURANGA

29

 NGĀ WHĀINGA O TE MĀTAURANGA

30

 TE AHUREA, REO, ME TE HĀHI O TE TOKOITI

31

 WHAKATĀ, TĀKARO, AHUREA, TOI

32

 WHAKAMARU MAI I NGĀ MAHI KINO

33

 HAUMARUTANGA I NGĀ WHAKAPŌAUU KINO

34

 HAUMARUTANGA I TE TAITŌKAI

35

 ĀRAI I NGĀ MAHI HOKOHOKO KINO

36

 HAUMARUTANGA I NGĀ MAHI RĀWEKEWEKE

37

 TAMARIKI MAUHERE

38

 HAUMARUTANGA I TE PAKANGA

39

 TE WHAKAMĀUI ME TE WHAKAKOTAHI ANŌ

40

 TAMARIKI WHATI I NGĀ TURE

41

 ME HĀNGAI TE TURE PAI MŌ NGĀ TAMARIKI

42

 ME MŌHIO TE KATOA KI NGĀ MŌTIKA O NGĀ TAMARIKI

43-54

 TE WHAKAMAHINGA O NGĀ TIKANGA

NGĀ TIKANGA MŌ NGĀ MŌTIKA O TE TAMAITI

7 Me rēhita ngā tamariki i tō rātou wāhi whānau, ā, me whakaingoa ki tētahi ingoa e mōhiotia okawatia ana e te kāwanatanga. Me take mai ngā tamariki i tētahi whenua. Mēnā ka taea, me mōhio ngā tamariki ki ō rātou mātua, ā, me manaakitia e rātou.

6 Kei ia tamaiti te mōtika kia ora. Mā ngā kāwanatanga e whakatūturu te oranga tonutanga o ngā tamariki ā, kia whanake pai hoki rātou.

5 Me whakaae ngā kāwanatanga kia ārahi ngā whānau me ngā hapori i ā rātou tamariki, ka tipu, ka ako ki te whakamahi i ō rātou mōtika hei painga mō rātou. Ka tipu tonu ngā tamariki, ka iti iho te ārahi i a rātou.

4 Me whakapau kaha ngā kāwanatanga e āhei ai ngā tamariki katoa i ō rātou motu te rongoi te pai o ngā mōtika katoa o ngā Tikanga nei.

3 Ka puta he whakatau i ngā pakeke, me whai whakaaro rātou mōngā pānga ki ngā tamariki. Me mātua mahi te pakeke i te mea e tino whai hua ai te tamaiti. Me whakatūturu ngā kāwanatanga ka manaakitia ngā tamariki e ō rātou mātua, e tangata kē atu rānei mēnā e hiahiatia ana. Me whakatūturu ngā kāwanatanga ka pai ngā mahi mēnā ko te haepapa o ngā tangata me ngā wāhi ko ngā tamariki.

2 Kei ngā tamariki katoa ēnei mōtika ahakoa ko wai, nō hea, tō rātou reo kōrero, ō rātou hāhi, ō rātou whakaaro, tō rātou āhua, mēnā rānei he tama, he kōtiro, mēnā he tangata whaikaha, he tangata whai rawa, he tangata pōhara rānei, ka mutu, ahakoa ko wai ō rātou mātua, ō rātou whanau me ō rātou whakaponono. Me kaua rawa te tamaiti e whakahāwinitia.

1 He tamaiti mēnā e 18 heke iho te pakeke o te tangata.

14 Ka taea e ngā tamariki te kōwhiri ō rātou ake whakaaro, huatau, hāhi, engari ehara i te mea me mutu ērā atu tāngata te rongoi te pai i ō rātou mōtika. Ka taea e ngā mātua te akiaki i ngā tamariki kia tipu ake rātou, ka ako tika rātou ki te whakamahi i te mōtika nei.

13 Kei ngā tamariki te mōtika ki te tuku noa ki ētahi atu ō rātou akoranga, whakaaro, kare-ā-roto hoki mā te kōrero, te tā, te tuhi, me ētahi atu māna ka whakahāwea i ētahi atu tāngata.

12 Kei ngā tamariki te mōtika ki te toha i ō rātou ake whakaaro ake mō ngā kaupapa e pā ana ki a rātou. Me whakarongo ngā pakeke, ā, me aro ki ngā tamariki.

11 Me whakamutu e ngā kāwanatanga te haringa atu o ngā tamariki i ngā motu mēnā ehara i te ture – hei tauira, ka kāhakina e tētahi, ka noho ki tāwahi i te taha o tētahi o ngā mātua engari e kore tērā atu mātua e whakaae.

10 Mēnā ka noho te tamaiti ki whenua kē atu i ngā mātua mē whakaae ngā kāwanatanga kia haere te tamaiti me ngā mātua kia pai te kōrero tahi me te noho tahi.

9 Me kaua rawa ngā tamariki e wehe i ō rātou mātua māna kāore e manaakitia pai ana rātou – hei tauira, mēna ka tūkina, ka kore rānei ngā mātua e manaaki i te tamaiti. Mēnā kāore ngā mātua i te noho tahi me whakapā tonu te tamaiti ki ngā mātua māna he kino mō te tamaiti.

8 Kei ngā tamariki te mōtika ki tō rātou ake tuakiri – arā, he pepa ōkawa o ngā kōrero mōna mai i tōnā ingoa, iwi, tae noa ki ngā hononga ā-whanau. Me kaua rawa tētahi e tango i ēnei mai i a rātou, heoi mēnā ka pēnei, me āwhina ngā kāwanatanga i ngā tamariki ki te kimi anō i tō rātou tuakiritanga.

21 I te wā ka whāngaihia ngā tamariki, ko te mea whakahirahira he mahi i te mea pai mō rātou. Mēnā kāore e āhei te āta manaaki i te tamaiti i tōna whenua ake – hei tauira, te noho me tētahi atu whanau – ā, me whāngai pea rātou ki motu kē.

20 Mō ngā tamariki kāore e manaakitia e tō rātou ake whanau, kei a rātou te mōtika kia manaakitia pai mai e ngā tāngata ka whakaute i te hāhi, ahurea, reo me ngā āhuatanga o tōna ao.

19 Me whakamaru ngā kāwanatanga i ngā tamariki mai i te ririhiu, te takakino me te iwikoretanga, i ngā tangata katoa ka manaaki i a rātou.

18 Ko ngā mātua ngā tangata kei a rātou te haepapa ki te whakapakeke i te tamaiti. Mēnā karekau ngā mātua o te tamaiti, kei tētahi atu pakeke tēnei haepapatanga, ā, ko tō rātou ingoa ko te “kaitiaki”. Me whai whakaaro ngā mātua me ngā kaitiaki ki taua tamaiti i ngā wā katoa. Me āwhina ngā kāwanatanga i a rātou. Menā e rua ngā mātua o te tamaiti, ko te haepapa o ngā mātua e rua te whakapakeke i te tamaiti.

17 Kei ngā tamariki te mōtika ki te kimi pārongoi te ipurangi, reo irirangi, pouaka whakaata, niupepa, pukapuka me ērā atu mātāpuna. Me whakarite ngā pakeke kia kaua ngā pārongo ka kitea e rātou e kino. Me akiaki ngā kāwanatanga i te hunga pāpāho ki te toha i ngā pārongo nō ngā mātāpuna rerekē, ki ngā reo e mārāma ana ki ngā tamariki katoa.

16 Kei ia tamaiti te mōtika ki tō rātou ake tūmataiti. Me whakamaru te ture i te tūmataiti o ngā tamariki, whānau, kāinga, whakawhiti kōrero me te rongoi, i ngā tūkinga.

15 Ka taea e ngā tamariki te hono atu, te whakatū rōpū, tōpūtanga rānei, ā, ka taea e rātou te tūtaki ki tāngata kē atu ki te kore ētahi atu tāngata e tūkinotia.

28 Kei ia tamaiti te mōtika ki te mātauranga. Me utu-kore te kura tuatahi. Me wātea te kura tuarua me te mātauranga tiketike ki ngā tamariki katoa. Me akiaki ngā tamariki ki te haere ki te kura, ā, ki te whai i te taumata tiketike mō rātou. Me whakaute ngā akoranga i ngā kura i ngā mōtika o ngā tamariki, ā, me kaua rawa e whakamahi i te ririhiu.

27 He mōtika mō ngā tamariki te kai, ngā kākahu me tētahi kāinga haumarua hei nōhanga mō rātou, kia tipu, kia puawai. Me āwhina te kāwanatanga i ngā whānau me ngā tamariki me uaua ka whai moni mō ēnei.

26 Me whakarite ngā kāwanatanga i ētahi putea, i ētahi atu momo āwhina rānei ki ngā tamariki nō ngā whanau pōhara.

25 Mō ngā tamariki kua whakanōhia ki wāhi kē atu i tō rātou kāinga – mō tō rātou matapopore, haumarutanga, hauora rānei – me mātai tā rātou noho i ngā wā katoa ki te kite mēnā kei te pai te haere, ā, mēnā he pai tonu te wāhi mō te tamaiti.

24 Kei ngā tamariki te mōtika ki te hauora pai rawa atu, he wai mā hei inu, he kai pai, ā, he wāhi mā, haumarua hei nōhanga. Me wātea ngā pārongo e pā ana ki te noho haumarua, hauora hoki ki ngā pakeke me ngā tamariki katoa.

23 Me pārekareka te ao o ia tamaiti me tētahi hauātanga i te pāpori. Me kāhaki ngā kāwanatanga i ngā komutu katoa mō ngā tamariki hauā kia motuhake rātou, ā, kia uru tika ki te hapori.

22 Ko ngā tamariki ka hūnuku i tō rātou motu ki tētahi atu hei taurewa (nā te mea kāore i haumarua te noho) me whiwhi āwhina, me whiwhi haumarutanga, ā, me ōrite ngā mōtika ki ngā tamariki o taua motu.

35 Me whai ngā kāwanatanga kia kore ngā tamariki e kāhaki, ka hokona atu, ka haria atu ki tētahi atu motu, wāhi rānei rāwekewekehia ai.

34 Me haumarua te kāwanatanga i ngā tamariki i te rāwekeweke me te taitōkai, arā mai i ngā tangata e tōpana ana i ngā tamariki ki te mahimahi mō te moni, te hanga pikitia karihika, kiriatara rānei.

33 Me haumarua ngā kāwanatanga i ngā tamariki i te kai, te hanga, te heri me te hoko i ngā whakapōauau kino.

32 Kei ngā tamariki te mōtika kia haumarutia rātou i ngā mahi mōrearea, ngā mahi kino rānei mō ō rātou mātauranga, hauora me te whanaketanga. Mēnā ka mahi ngā tamariki, kei a rātou te mōtika kia noho haumarua, ā, kia utu tika hoki.

31 Kei ia tamaiti te mōtika ki te taupua, whakatā, tākaro, ā, ki te uru ki ngā mahi ahurea me ngā mahi auaha.

30 Kei ngā tamariki te mōtika ki te whakamahi i tō rātou ake reo, ahurea me te hāhi – ahakoa kāore pea ēnei ka whakamahia e te nuinga i te motu e noho ana rātou.

29 Me āwhina te mātauranga i ngā tamariki kia whakawhanake i ō ratou whanonga, pūmanawa me ngā āheinga. Ka ako rātou ki te mārāma ki ō rātou ake mōtika, ā, ka whakaute i ngā mōtika, ahurea me ngā rerekētanga o tāngata kē atu. Ka whakaakona rātou ki te noho i roto i te āio, ā, ki te tiaki i te taiao.

42 Me mātua kī ngā kāwanatanga ki ngā tamariki me ngā mātua e pā ana ki te Tikanga nei kia mōhio te katoa mō ngā mōtika o ngā tamariki.

41 Mēnā ka pai ake te tiaki o ngā ture o te motu i tā tēnei Tikanga, me whakamahi aua ture.

40 Kei ngā tamariki, kua whakapaetia i whati i te ture, te mōtika ki te āwhinatanga ā-ture me te maimoatanga ōrite. Me nui ngā whakataunga hei āwhina i enei tamariki kia noho hei mema pai mō ō rātou hapori. Ko te whare herehere te kōwhiringa whakamutunga.

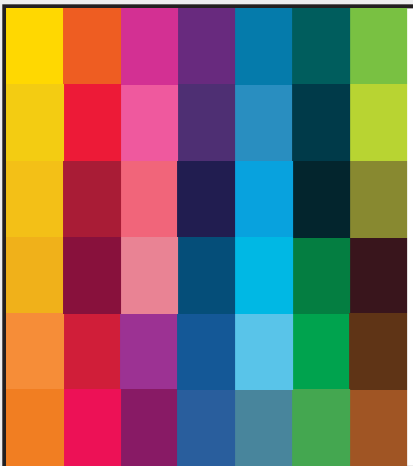
39 Kei ngā tamariki te mōtika ki te whiwhi āwhina mēnā kua pā te mamae, te iwikoretanga, te whakahāwini, kua pāngia e te pakanga, kia ora anō, ā, kia hoki atu te huatau.

38 Kei ngā tamariki te mōtika kia haumarua i te pakanga. Me kaua rawa te tamaiti heke iho i te 15 e uru atu, e whai wāhi rānei ki te ope tauā.

37 Ko ngā tamariki kua whakapaetia i te whatinga o te ture me kaua rawa e patu, e tūkinotia, e maka ki te whare herehere mō ake tonu atu, ki te taha o ngā pakeke rānei. Ko te whare herehere te kowhiringa whakamutunga, ā, mō te wā poto. Me whiwhi āwhina ā-ture ngā tamariki ki te whare herehere, ā, me āhei rātou te kōrero ki tō rātou whānau.

36 Kei ngā tamariki te mōtika o te haumarutanga i ngā momo mahi rāwekeweke katoa, ahakoa pea kāore i whakahuatia i te Tikanga nei.

NGĀ TIKANGA MŌ NGĀ MŌTIKA O TE TAMAITI

NGĀ TIKANGA O TE KOTAHITANGA O NGĀ IWI O TE AO MŌ NGĀ MŌTIKA O TE TAMAITI – TE RITENGA TAMARIKI

He whakaaetanga hirahira Ngā Tikanga o Te Kotahitanga o Ngā Iwi mō Ngā Mōtika o te Tamaiti nō ngā motu kua oati ki te manaaki i ngā mōtika o ngā tamariki. Ka whakamārāma a Ngā Tikanga o Te Kotahitanga o Ngā Iwi mō Ngā Mōtika o te Tamaiti ko wai ngā tamariki, ō ratou mōtika katoa, ā, ngā haepapa o ngā kāwanatanga. Kua tūhono katoa ngā mōtika, he ōrite te hirahiratanga o te katoa, ā, ka pūmau te noho ki ngā tamariki.

He mea tautoko tēnei tuhinga e te Komiti mō ngā mōtika o te Tamaiti.

43-54

Ka whakamārāma ēnei pūrongo i te mahi tahitanga o ngā kāwanatanga, Te Kotahitanga o Ngā Iwi o te Ao – Te Komiti mō Ngā Mōtika o te Tamaiti, UNICEF me ētahi atu rōpū kia rongoi ngā tamariki katoa i te pai o ō rātou mōtika.